De tweede doodzonde

Eerder verschenen in de serie *De grote eeuw*:

Bruggenbouwers, 2012
Dandy uit het noorden, 2013
Tussen rood en zwart, 2014
De kop in het zand, 2015
Blauwe Ster, 2016
Echte Amerikaanse jeans, 2017
1968, 2018
Zij die dromen doden slapen nooit, 2019

Jan Guillou

De tweede doodzonde

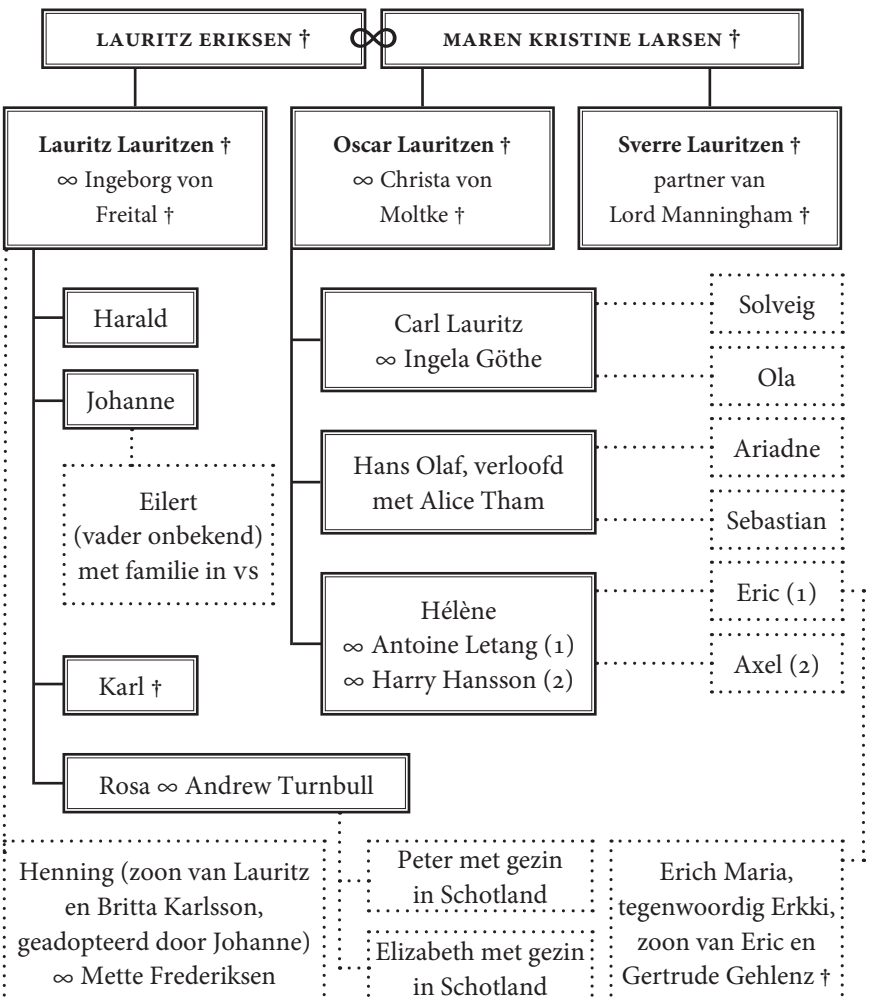
Vertaald door Bart Kraamer

2020 Prometheus Amsterdam

Oorspronkelijke titel *Den andra dödssynden*
© 2019 Jan Guillou
© 2020 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Bart Kraamer
Omslagontwerp Bart van den Tooren
Foto omslag STOCKFOLIO®/Alamy Stock Photo
Foto auteur Ulla Montan
Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4514 9

STAMBOOM

1982

I

1982-1985

1

OVER EEN FAMILIEDINER, ERNSTIGE SCHOTWONDEN, EEN SCHITTERENDE BANKOVERVAL EN DE GEVOLGEN VAN EEN SOCIALISTISCHE PRESIDENT IN FRANKRIJK

Haar vader was een nietsnut, weliswaar charmant en ouderwets goed gekleed, maar evengoed een nietsnut. Zijn totale levensinkomen, nu hij zijn zestigste verjaardag zou gaan vieren, bedroeg nauwelijks 500.000 kronen, een half miljoen dus, voor zijn activiteiten als 'skileraar' in Kitzbühel en Sälen. Het businessplan was om 's winters gratis te skiën en 's zomers te zeilen. Want ook al leverde het zeilen geen inkomsten op, het was natuurlijk gratis, in elk geval in haar jeugd, toen opa Oscar de kosten voor zijn rekening nam. Daarna werd het duurder dan vader besefte, omdat het zeilen gefinancierd moest worden met een stilstaande en jaar na jaar afnemende erfenis. En omdat hij er net als vrijwel iedereen in de familie prat op ging dat hij economisch achterlijk was, of zo nu en dan nog erger, een 1968-radicaal en tegelijkertijd economisch achterlijk, was de gedachte zelfs nooit bij hem opgekomen om zijn kapitaal te investeren zodat hij zowel zou kunnen zeilen als een gezin kon onderhouden.

Zijn levensstijl had zonder meer aanzienlijke alternatieve kosten met zich meegebracht. Een ondernemer zoals zijn vader was hij absoluut niet.

Maar niets daarvan deed er nu nog veel toe. Zoals de conjunctuur en de wereldeconomie er nu uitzagen, halverwege Ronald Reagans eerste – logischerwijs zou er een tweede komen – presidentsperiode, draaiden alle radertjes op volle toeren. De *Reaganomics* waren in werking getreden, de Verenigde Staten waren de motor geworden die de hele wereldeconomie naar goede tijden leidden. Diep in de periferie van het systeem zou ook de familie Lauritzen opnieuw financieel onafhankelijk worden. Dat viel niet alleen te verwachten, het sprak vanzelf, het was even duidelijk alsof het in een balans stond.

Panden waren de ene voor de hand liggende weg, het half slapende vastgoedbestand van de familie, het treurige restje van wat ooit een industrieconcern was geweest, was compleet schuldenvrij. Geen enkele lening!

Een aantal ouwe sokken in de familie, wie het precies waren wist ze niet, al vermoedde ze op goede gronden dat haar vader een van hen was, was van mening dat 'geleend geld' iets schandelijks was, iets waar ze zich te goed voor voelden, 'wie in de schulden zit is niet vrij', *that sort of things*. De vastgoedmaatschappij was dus in de huidige conjunctuur een enorm verborgen kapitaal, een vergeten en slapende goudmijn. Dat was de ene weg.

De aandelenmarkt was natuurlijk de andere. Twee jaar geleden steeg de aandelenindex met 57 procent, vorig jaar met 65 procent en de prognose voor dit jaar lag tussen de 82 en 85 procent. Zelfs een baviaan die pijltjes gooide naar de aandelenlijst kon niet mislukken. Of was het een chimpansee? Enkele studenten aan de Harvard Business School hadden een chimpansee-experiment uitgevoerd en flinke winst gemaakt, duidelijk meer dan de index. Enkelen van hen waren zelfs verslagen door de chimpansee. Het was onmiskenbaar een goede tijd voor de hele vrijemarktwereld wanneer zelfs een baviaan, of een chimpansee dus, een vermogen kon vergaren door met aandelen te handelen.

De meeste medestudenten aan de Handelshogeschool hadden het waarschijnlijk allemaal als een grap gezien, of als een sport met de bedoeling de studielening te verdubbelen die alle studenten van het land cadeau kregen van de sociaaldemocratische staat, ook wie het totaal niet nodig had. Na het examen kon je de hele studielening direct terugbetalen en dan hield je nog een minstens twee keer zo grote winst over op het door de staat ter beschikking gestelde startkapitaal.

Maar dat had geleken op een van de vele groepsopdrachten op de Handelshogeschool. Of als een grap die uitgehaald werd met het sociaaldemocratische 'Subsidie-Zweden'.

Zo was het tenminste in haar tijd geweest. Met de huidige koersontwikkeling en de prognoses voor de toekomst bestond het gevaar dat steeds meer studenten van de Handelshogeschool in de problemen zouden raken als ze het aandelenspelletje serieus gingen spelen. In vergelijking met andere gokverslaafden was het risico hanteerbaar, als ze de aandelen tenminste niet gingen belenen om nieuwe te kopen en die dan weer te belenen. Anders kon iemand er nauwelijks aan ten onder gaan als hij zijn dagen, en in het ergste geval zijn nachten, besteedde aan korte aandelentransacties. Niet in de huidige situatie.

Maar het was fantasieloos, geestdodend en weinig ondernemend, een soort intellectuele dwerggroei. Met een heel klein beetje zelfrespect zou je grotere visioenen moeten hebben dan dat.

De familie Lauritzen was helaas een schoolvoorbeeld van de andere kant van het probleem. Want wat een matig gedresseerde aap voor elkaar kon krijgen, lag buiten het bereik van met name haar vader. En dat gold evenzeer voor zijn broer, oom Hans Olaf, net als voor de tantes van de andere familietak, en de neven en nichten, vooral 'de terreuradvocaat' Eric. Hij was vermoedelijk het ergst, hij schepte er zelfs over op dat hij geen aandelen had en actief ongeïnteresseerd was.

Hun houding was onbegrijpelijk. Of misschien was die gewoon extreem ouderwets.

Ze hadden allemaal geld geërfd van de vorige generatie, de oudooms en hun vrouwen. Het startkapitaal was dus gratis, manna uit de hemel. Maar dat kapitaal hadden ze daarna allemaal vastgezet op spaarrekeningen tegen 4-5 procent rente. Op een moment dat de inflatie rond de tien procent lag.

Het was niet simpelweg domheid, eerder een soort conservatief snobisme. Geërfd geld was chic. Geld dat je met eigen werk verdiende was minder chic maar in elk geval oké. Maar geld dat je verdiende met 'speculatie' – gewoon gezond en verstandig beheer dus – was ronduit slecht

Dat haar neef de terreuradvocaat in het bijzonder onder dit laatstgenoemde soort dwangvoorstellingen leed, was in elk geval onbegrijpelijk. Hij was een relict uit 1968, waarschijnlijk sociaaldemocraat en zeker aanhanger van de ideeën van de regering over 'werknemersfondsen', oftewel confiscatie van alle industriële activa op de vrije markt. Dat zo iemand zijn spaargeld op bankrekeningen zette paste vrij goed bij een soort perverse overtuiging.

Maar haar vader bijvoorbeeld? Hij had zijn hele leven op de rechtse Högerpartiet gestemd, en niet alleen omdat hij voor een verlaging van de successierechten en de vennootschapsbelasting was. Wat dreef hem ertoe om zijn kapitaal verloren te laten gaan op bankrekeningen? Hij moest het risico toch zien dat het geld voor zijn dood op zou kunnen zijn. En wat zou hij dan zeggen? 'O jee, de contanten zijn op, dus nu moeten we huis en haard verlaten.' Of wat anders?

Het was niet makkelijk om te begrijpen waar zijn naïeve kijk op geld vandaan kwam, hoewel het voor de hand lag om naar etnografische verklaringen te zoeken.

Opa Oscar was een echte ondernemer en hij had zijn vermogen syste-

matisch opgebouwd van de olifantenjacht in Afrika en zijn transacties met mahoniehout toen hij jong was tot aan de innovaties op het gebied van techniek en bouw. Hij leek het leven wijdbeens tegemoet te zijn getreden, zonder zich ooit zorgen te maken over hoe hij met geld om moest gaan.

Oma Christa was een moeilijker geval. Aan de ene kant was ze een soort geflipte socialist of zelfs oercommunist uit de Russische Revolutie. Aan de andere kant was ze aristocraat, barones Von Moltke, welgesteld van de wieg tot het graf zonder dat ze ooit een gedachte had hoeven wijden aan die vanzelfsprekendheid. Ze kon zich dus de luxe veroorloven om alles wat geld heette vanuit twee compleet verschillende kanten te verachten: zowel als geflipte socialist als als oerconservatieve aristocraat.

En onder bescherming van haar moederlijke vleugels was papa dus opgegroeid, net als oom Hans Olaf en tante Hélène. Dat moet zijn sporen hebben achtergelaten. Ze erfden de verachting van geld van hun moeder maar niet het ondernemerstalent van hun vader.

Of was tante Hélène de uitzondering? Ze had in elk geval weinig ondernemingslust laten zien. Zodra ze haar erfenis van oudoom Sverre had gekregen, nam ze het geld op, emigreerde naar de Caraïben en investeerde het in een sportviscomplex voor Amerikaanse miljonairs. Neef Axel nam ze met zich mee, de grote broer en sociaaldemocratensnob Eric dumpte ze verstandig genoeg in Zweden. Daarna verbrak ze alle contacten met de familie.

Bij nader inzien kwam ze over als de enige verstandige van de hele vroegere generatie. Geen spaarbankboekje daar. Het was eigenlijk bewonderenswaardig. En typerend dat juist zij als vrouw iets had gedaan wat de mannen in de familie nooit hadden gekund.

Jammer dat ze niet naar het 60-jaarsfeest kwam. Met haar was het makkelijk geweest om een gesprek te voeren, en waarschijnlijk nog leuk ook. Of 'converseren', zoals ze in de familie zeiden. Nu zou het de gebruikelijke kwelling worden, met de gebruikelijke eis om niets al te oprechts te zeggen, niets wat de terreuradvocaat zou kunnen kwetsen, broer Ola niet te plagen omdat tot dusver alles erop wees dat hij absoluut níet in de voetstappen van zijn vader zou treden, nicht Ariadne niet te plagen omdat ze de mogelijkheid om naar de Handelshogeschool te gaan had afgeslagen en in plaats daarvan rechten studeerde en zich bovendien tevredenstelde met een slechtbetaalde betrekking bij Erics advocatenbureau en daarmee waarschijnlijk haar toekomst vernachelde. Dit niet zeggen en dat niet zeggen. Kortom: je keurig en stijf gedragen als een wezen uit de oertijd.

* * *

Het was een warme, windstille zonsondergang die de herfstbladeren deed gloeien op de heuvel waar het huis ooit had gestaan. Nu stond er een twintigtal kleinere huisjes, de eiken en het zilversparrenbos waren gekapt, maar om ondoorgrondelijke redenen stond het gele speelhuisje er nog. Je kon je afvragen waarom en wie van al die nieuwe huiseigenaars uit de hogere middenklasse een speelhuisje van rond de eeuwwisseling op zijn erf had gekregen. Het kon natuurlijk gebruikt worden als gastenverblijf.

Als bestemming voor een uitstapje was het aan de sentimentele kant, of ronduit pathetisch. Het was natuurlijk oom Carl Lauritz' idee geweest bij een drankje toen de zon begon te zakken en rood kleurde. Hij was tenslotte de jubilaris, het was zijn zestigste verjaardag die gevierd zou worden. Het was weliswaar een beetje een vreemde constructie omdat zijn tweelingbroer uiteraard ook jarig was. Maar bij papa Hans Olaf en mama Alice thuis werden verjaardagen op een heel andere manier gevierd, namelijk vrijwel niet, en dat wist iedereen.

Dus was oom Carl Lauritz het feestvarken en wie kon hem tegenspreken toen hij voorstelde dat ze een korte wandeling zouden maken om een kijkje te nemen bij 'ons erf'? Vanaf het Grand Hôtel was het slechts een paar honderd meter over het voetpad, dat bovendien pas geasfalteerd en droog was; je kon er niet eens onderuit komen door te verwijzen naar kwetsbare schoenen met hoge hakken die bedoeld waren voor een feest en niet voor het buitenleven.

Nu stonden ze allemaal als idioten op de hoek van de Strandpromenaden en de Källvägen en keken omhoog naar het oude speelhuisje en probeerden de nieuwe huizen te tellen die gebouwd waren op 'ons erf'.

Oom Carl Lauritz wees, tot tranen toe geroerd, naar een gebarsten betonnen steiger honderd meter verderop langs het strand en vertelde nog een keer dat de Bedoeïen, de 12 meter die in de tijd van oudoom Lauritz de Rond Gotland-race had gewonnen, daar aangemeerd had gelegen.

Het was zo gênant dat het pijn deed. Met zijn emotionaliteit legde oom Carl Lauritz zijn verlangen bloot naar een tijd waar nu nog slechts enkele sporen van waren, een geel speelhuisje, een gebarsten betonnen steiger.

Maar iedereen hield zijn gezicht natuurlijk in de plooi. Als er iets was overgebleven van al die beweerde familietrekken, dan was het dat: het ingeoefende vermogen om altijd je gezicht in de plooi te kunnen houden.

Tijdens de korte wandeling terug naar het hotel wendde ze zich tot haar

baas, neef Eric, die in een druk gesprek in het Duits gewikkeld was met zijn zoontje over iets wat Pershing heette, het leken raketten te zijn, middellangeafstandsraketten.

Ze vroeg bijna plompverloren recht op de zaak af wat hij voelde wanneer hij 'ons erf' zag. Hij haalde alleen zijn schouders op en zei iets vaags over dat iedereen recht had op zijn jeugdherinneringen en zeker, hij had zelf moeten denken aan hoe hij cowboytje en indiaantje gespeeld had in het zilversparrenbos dat er niet langer was. Een beleefd neutraal Lauritzen-antwoord.

Daarna bedacht hij zich, trok haar liefdevol naar zich toe en fluisterde voor de grap dat je je kindertijd op tijd achter je moest laten en dat wij juristen het druk hadden met het heden omdat wij de wereld beter zouden maken. In elk geval een stukje beter.

De verjaardagsmaaltijd bevatte natuurlijk niet één culinaire verrassing. Het hadden net zo goed de jaren veertig geweest kunnen zijn. Dezelfde oude champagne als welkomstdrankje. Schildpadsoep met sherry. Zeetong Walewska met een of andere Duitse wijn. Chateaubriand met rode bourgogne, hetzelfde merk als altijd, kruipbraamparfait met Eiswein, alles net als anders. Grand Hôtel Saltsjöbaden was niet meer wat het ooit was geweest. Ze hoefden weliswaar niet meer in de oersaaie 'Franse eetzaal' te zitten, maar ook hierbuiten op de veranda was het verlangen naar het verleden voelbaar, afbladderende verf op de raamkozijnen, een oude stoel die in elkaar stortte, ongelukkig genoeg onder papa Hans Olaf, die zich puur op routine clownesk uit de situatie redde.

De verrassing kwam in de vorm van oom Carl Lauritz' duidelijk minutieus voorbereide toespraak met opgeschreven geheugensteuntjes, een soort politieke toespraak, zoals zou blijken.

Na de verplichte opmerkingen over het verstrijken van de tijd en hoe blij hij was om de familie bij elkaar te zien (een duidelijke overdrijving omdat de halve familie zich in Schotland, de Verenigde Staten, de Bahama's, Skåne en in het ergste geval in Libanon bevond), deed het hem natuurlijk vooral plezier dat hij ook kon vieren dat zijn dochter Solveig afgestudeerd was.

Hij begaf zich daarna op een nogal wiebelig zijspoor dat neerkwam op een verdediging van het eenvoudige feit dat Solveig er zeven jaar over had gedaan om econoom te worden. Ze had tenslotte een jaar bij de Deutsche Bank in Frankfurt gewerkt, een voorrecht dat uiterst weinig Europese stu-

denten ten deel viel. Ze had verder een jaar gewerkt bij een berucht consultatiebureau in Londen, bij een even beruchte effectenmakelaar in Stockholm, en dat allemaal ertussendoor. Kortom, Solveig was uniek (alsof niet iedereen dat allang wist). Als jurist moest je je zo ver in de toespraak de vraag stellen: *Cui bono*? Wie heeft er baat bij?

Iedereen had er baat bij, zo zou snel blijken.

Want als je zestig werd en om zo te zeggen aan de tweede helft begon, vervolgde oom Carl Lauritz misschien een beetje optimistisch, dan begon je ook te denken aan het verzorgen van je huis. De familie had ooit vele huizen in bezit gehad, heel het oude stadscentrum in Dresden en een groot deel van het centrum in Berlijn. Maar dat was allemaal weggevaagd door de winden van de oorlog en de machtsovername van het communisme.

Oom Carl Lauritz sloeg zijn ogen neer om even stil te staan bij hoe de Tweede Wereldoorlog en het communisme de familie Lauritzen bijzonder hard getroffen leken te hebben.

Als jurist amuseerden vergezochte uitvluchten haar altijd en ze moest moeite doen om een glimlach te onderdrukken, om de lauritzeniaanse discipline te handhaven. Een meer voor de hand liggende verklaring dan de Tweede Wereldoorlog en het communisme voor het instorten van de financiële situatie van de familie zou zijn dat het bezit in Saltsjöbaden onder de prijs verkocht was en dat de ingenieursfirma Lauritzen & Co. ten onder was gegaan door een tienjarig erfenisgeschil tussen de drie natuurlijke erfgenamen, van wie oom Carl Lauritz zo mogelijk de ergste betweter was geweest. Neef Eric kon waanzinnig grappige verhalen vertellen over hoe het eraan toe was gegaan, extra grappig voor een jurist.

Als stamvader van de familie, vervolgde oom Carl Lauritz, had hij reden gehad om te piekeren over de toekomst van ons allemaal.

Daarna laste hij een niet helemaal geslaagde pauze in, alsof het hele eetgezelschap, tien personen inclusief de twaalfjarige Erkki, nu zijn adem in zou houden in ondraaglijke spanning over de mededeling waar de stamvader op uit was gekomen.

Namelijk dat het tijd was om het vastgoedbestand in de binnenstad van Stockholm te incorporeren. En dat Solveig, uiteraard met ieders instemming, de leiding over het nieuwe bedrijf over zou nemen. Als we het hier allemaal over eens konden worden, zou dat het mooiste cadeau van zijn zestigste verjaardag zijn.

De champagne in de glazen was warm geworden. Niemand applaudisseerde voor oom Carl Lauritz' eigenaardige verjaardagstoespraak. Nie-

mand kon er echter iets tegen inbrengen, wie wilde het mooiste cadeau van de jubilaris afpakken?

Papa Hans Olaf herpakte zich als eerste, hief zijn glas en bracht een toost uit op de jarigen. Hij was deze dag tenslotte ook jarig.

En toen zat er niets anders op dan te beginnen met de langdradige maaltijd, die precies hetzelfde als vroeger hoorde te zijn.

En nu zat ze dus naast Ola, volgens tafelschikkingsregels uit oudere tijden, die hij misschien kende maar zij niet. Hij was reserveofficier bij de marine en daar hielden ze zich vast met dat soort dingen bezig. En hij had vast even genoeg van haar als zij van hem.

Hij *converseerde* met haar over de toegenomen criminaliteit, over de incestgolf die over het land leek te razen. Hij had in de krant gelezen (dat wil zeggen *Svenska Dagbladet*) dat een op de vier kinderen in Zweden slachtoffer was geworden van seksueel misbruik door een familielid. Hij vond het moeilijk te accepteren dat dat soort buitengewoon weerzinwekkende misdadigers recht hadden op een advocaat als ze gepakt werden.

Ze probeerde terug te *converseren* over de lagere subsidies voor de marine, waarover ze ook in de krant had gelezen (in dit geval dezelfde krant), en of dit een strategisch probleem of eerder een politiek probleem op korte termijn was, waardoor ze in zijn ogen vast even dom overkwam als hij in de hare.

Solveig zat rechts aan de overkant van de tafel en had zich de hele tijd naar Eric gewend, vast ook volgens een of andere tafelschikkingsregel, zodat het onmogelijk was om uit te maken waar ze het over hadden. Ze droeg namelijk ter ere van de avond haar enorme rode bos haar los. Het zag eruit als een Amerikaanse reclame voor shampoo.

Omdat Solveig altijd bedoelingen had met alles wat ze deed, wilde ze met het losse haar misschien aangeven hoe lauritziaans ze wel niet was. De legendarische oermoeder van de familie, die de drie oudooms in haar eentje in tucht en orde had opgevoed, had blijkbaar hetzelfde haar gehad. Dat was ergens op een eiland aan de Noorse westkust geweest, hoe het ook heette. En hoe heette de oermoeder zelf? Daarna was dat haar teruggekomen bij tante Johanne, die tegenwoordig mooi grijsharig was. Maar er waren oude kleurenfoto's van haar. Irritant dat ze er niet op kon komen hoe die oermoeder heette, of zelf maar op de naam van het eiland. Bjørkøya? Zoiets.

Er was iets raars met die roodharigheid. Wat Solveigs beproeving was geweest als kind, of in haar vroege tienerjaren toen ze hem 's nachts smeer-

den vanuit hun hoekje in de houtschuur, was nu haar troefkaart geworden. Toen gepest als peen, vossin en rode mier, voortdurend getroost door haar vriendin-nicht. Nu schreed ze rond met een grote zonnebril van het feministische type, licht aan de onderkant, donker daarboven, van Yves Saint Laurent met haar haar als strijdkreet.

Op de Handelshogeschool hadden ze haar de Vossin genoemd, maar dat vatte ze op als een compliment en ze liet nooit de kans lopen om erop te wijzen dat vossen, ongeacht het geslacht, grijze muizen als ontbijt aten.

Op twee derde van de kruipbraamparfait tikte papa Hans Olaf tegen zijn glas om de dankrede te houden.

Haar maag trok zich een beetje samen toen ze zag hoe haar vader overeind kwam en voor de grap deed alsof hij een zo kleine onvolkomenheid aan zijn smoking corrigeerde dat – zo was de suggestie – zelfs 'de stamvader van de familie' er niets op aan te merken zou kunnen hebben. De pointe van de grap kon niemand ontgaan. In het gezelschap van Carl Lauritz droeg je zogezegd geen bruine schoenen na zes uur.

Papa had net zo goed een nachtmerriescène uit een film van Buñuel na kunnen vertellen, over *le charme discret de la bourgeoisie* kunnen spreken op zo'n geraffineerd impliciete manier dat behalve neef Eric en zijzelf niemand aan tafel het had kunnen volgen. Ze zaten er allemaal stijfjes glimlachend bij zonder te kunnen beslissen of ze kwaad moesten worden of onder de indruk moesten zijn. Papa had veel talent voor toneelspelen, en naast zijn algemene ontwikkeling veel andere talenten waar hij nooit iets mee had kunnen doen.

Maar tot haar opluchting koos hij het ongevaarlijke pad, voerde een reeks min of meer slapstickachtige scènes op uit de gelukkige kindertijd van de broers. En nam daarna een onmerkbare sprong over alle mislukkingen van de middelbare leeftijd naar een afsluiting die erop neerkwam dat zestig jaar niet zoveel erger voor iemand van hen was dan dertig. Wat duidelijk bleek uit het feit dat zijn grote broer vandaag dezelfde smoking droeg, met tegenwoordig ouderwetse revers, als op zijn dertigste verjaardag!

Verlossend gelach. Het gevaar was geweken.

Neef Eric en zijzelf namen de laatste avondtrein naar Stockholm. Ze voerden als excuus op dat ze de volgende dag een belangrijke zaak hadden voor de arrondissementsrechtbank en sloegen Solveigs aanbod om mee te rijden met de door haar bestelde limousine af omdat Erkki de volgende ochtend naar school moest.

Ook de spoorlijn van de Saltsjöbanan was niet zoals vroeger. De robuuste bruine spoorwagons met rookcoupés en stilzwijgend gereserveerde plekken voor bepaalde mannelijke passagiers waren vervangen door plastic banken in lichtblauwe wagons die eerder aanvoelden als ouderwetse tramwagons.

Het deed haar in kromme associaties denken aan de gebarsten verf op de raamkozijnen van de oude veranda van het Grand Hôtel.

Ze waren bijna de enige passagiers, een klein groepje goed opgevoede dronken tieners aan het andere uiteinde van de wagon stoorde hen nauwelijks. Erkki was een beetje chagrijnig en leunde demonstratief tegen zijn vader aan en deed alsof hij onmiddellijk in slaap viel. Neef Eric legde zijn arm om hem heen.

'Grappig,' zei hij. 'Ik herinner me Erkki's en mijn eerste kerst op deze zelfde plek. We namen de trein naar Näsbypark om bij oma Christa op bezoek te gaan. Maar dat was toen. Fijn dat het allemaal voorbij is en dat je vader zijn satirische talent op het eind voor zich hield.'

'Ja, dat was fijn,' gaf ze toe. 'Maar wat vind je van die bedrijfsincorporatie?'

'Niet veel,' zei hij, onderdrukte een geeuw en wuifde verontschuldigend met zijn hand. 'Een voor de hand liggende modernisering. En het is behoorlijk moeilijk om langs de vennootschapswetgeving te glippen.'

'Het zakengenie Solveig wordt directeur en wie denk je dat er dan voorzitter van het bestuur wordt?' wierp ze op.

'Het plan is natuurlijk dat de zelfbenoemde stamvader van de familie dat wordt, maar daar heb ik ook geen problemen mee. Het is goed als hij een sinecure krijgt zodat hij eindelijk kan doen alsof hij iets nuttigs doet. En hij heeft tijd genoeg.'

'Wat betekent het dat hij onze "stamvader" is, waar hij het voortdurend over heeft?'

'Zakelijk gezien niets. Als we koninklijk waren geweest, had het natuurlijk betekenis gehad voor de opvolging. Of als de oudooms adellijk waren geweest in plaats van hun vrouwen. Maar dan zou het sowieso aan Carl Lauritz' neus voorbijgaan. Weet je wie in dat geval onze stamvader zou zijn?'

'Nee, geen idee.'

'Neef Henning.'

'Wat?'

'Ja. Zonder twijfel. Van de oudooms was Lauritz Lauritzen de oudste, niet onze opa of opa Oscar. Zo is het toch?'

'Ja. En?'